

ЎЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

**НАЦЫЯНАЛЬНАЯ АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСІ
ІНСТЫТУТ МОВАЗНАЎСТВА ІМЯ ЯКУБА КОЛАСА**

УДК 808.26(093)

ЖУРАЎЛЁВА СВЯТЛАНА ІВАНАЎНА

**МОВА ПЕРАКЛАДУ
«ТРАЯНСКОЙ ГІСТОРЫІ» ПАЧАТКУ XVII ст.**

10.02.01 – беларуская мова

**Аўтарэферат дысертацыі
на атрыманне вучонай ступені кандыдата філалагічных навук**

Мінск – 2000

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

Навуковы кіраўнік –

член-карэспандэнт НАН Беларусі,
доктар філалагічных навук,
прафесар Булыка А.М.

енты:

доктар філалагічных навук,
прафесар Груца А.П.

кандыдат філалагічных навук,
дацэнт Ціванова Г.К.

Апаніруючая арганізацыя – Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт
імя Ф.Скарыны

Абарона адбудзецца 23 чэрвеня 2000 г. у 14.00 гадзін на
пасяджэнні Савета па абароне дысertaцый Д 01.43.01 у Інстытуце
мовазнаўства імя Я. Коласа Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі
(220601 Мінск, вул.Сурганава 1, корп.2)

В. _____ сакратар
Савета па абароне дысertaцый

А.А. Лукашанец

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

1

Выдатным помнікам старабеларускай пісьменнасці з'яўляецца «Траянская гісторыя» – апавяданне пра заснаванне, асаду і разбурэнне старажытнага горада Троі. У наш час найбольш вядомы два спісы «Траянскай гісторыі» – пачатку XVI і пачатку XVII стст. Як сведчаць вучоныя-лінгвісты, абодва гэтыя спісы ўзыходзяць да розных рэдакцый і істотна адрозніваюцца адзін ад другога сваім аб'ёмам, зместам, а, значыць, і мовай¹. Асабліваю цікавасць для нас уяўляе другі спіс названага твора, які захоўваецца ў Дзяржаўнай публічнай бібліятэцы імя М. Я. Салтыкова-Шчадрына ў Санкт-Пецярбурзе [F. XVII. 5, ЛЛ. 67–72]. Гэты пісьмовы помнік уражвае чытача і даследчыка-лінгвіста не толькі цікавымі звесткамі аб Троі, але і багатым моўным матэрыялам. Ён з'явіўся ў перыяд, калі старабеларуская літаратурна-пісьмовая мова дасягнула найбольш высокага ўзроўню развіцця, што знайшло свой адбітак у слоўніку мовы твора. У ім засведчаны разнастайныя намінацыйныя сродкі, што давалі магчымасць аўтару стварыць каларытныя малюнкi матэрыяльнага і духоўнага жыцця старажытных грэкаў.

Аналізу моўных асаблівасцей помніка прысвечана дадзеная дысертацыйная работа.

АГУЛЬНАЯ ХАРАКТАРЫСТЫКА РАБОТЫ

Аktуальнасць тэмы дысертацыі. Аktуальнасць даследавання мовы «Траянскай гісторыі» XVII ст. бачыцца ў гісторыка-палеаграфічным і лінгвістычным планах (вывучэнне графікі, арфаграфіі, марфалогіі і лексікі твора).

Ва ўласна лінгвістычным плане аktуальным з'яўляецца сістэматызацыя графічных сродкаў помніка, аналіз арфаграфіі, ступень паслядоўнасці ў правядзенні тых або іншых правапісных з'яў, выяўленне марфалагічных і лексічных асаблівасцей мовы помніка.

Асобныя моўныя асаблівасці «Траянскай гісторыі» ўжо разглядаліся ў айчынным мовазнаўстве, напрыклад, у манаграфіі А.І.Жураўскага «Гісторыя беларускай літаратурнай мовы» (Мінск, 1967), у калектывных працах «Гістарычная марфалогія беларускай мовы» (Мінск, 1979), «Мова беларускай пісьменнасці XIV – XVIII стст.» (Мінск, 1988), у манаграфіях і

¹ Беларуская мова: Энцыкл. / Пад рэд. А.Я.Міхневіча. – Мінск: БелЭн, 1994. – 655 с.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

2

артыкулах А.М.Булькі, Л.М.Шакуна і іншых лінгвістаў. Аднак арыгінальны матэрыял гэтага помніка пісьменнасці не быў аб'ектам спецыяльнага лінгвістычнага даследавання. Якраз гэтым, а таксама важнасцю такога тыпу прац для вычарпальнага апісання мовы старабеларускага перыяду абумоўлена актуальнасць нашага даследавання.

Сувязь работы з буйнымі навуковымі праграмамі, гэмамі. Дысэртацыйнае даследаванне звязана з Дзяржаўнай праграмай фундаментальных даследаванняў «Беларуская мова, яе гісторыя, сучасны стан і сувязі з іншымі славянскімі мовамі (Беларуская мова)».

Мэта і задачы даследавання. Асноўнай мэтай ладзенага даследавання з'яўляецца сістэмнае апісанне мовы помніка. Дасягненне пастаўленай мэты заключаецца ў вырашэнні наступных задач:

— прааналізаваць графіка-арфаграфічныя асаблівасці мовы «Траянскай гісторыі»: а) выявіць функцыянальную ролю графічных сродкаў; б) паказаць ступень рэалізацыі ў помніку фанетычных рыс жывой народнай гаворкі; в) прасачыць узаемаадносіны паміж фанетычнымі і этымалагічна-марфалагічнымі напісаннямі;

— вызначыць марфалагічныя асаблівасці: а) вывучыць характэрныя рысы ў сістэме скланення самастойных часцін мовы; б) прасачыць ступень уплыву на граматычны лад «Траянскай гісторыі» марфалагічных рыс іншых моў;

— выявіць лексічны склад помніка: а) раскрыць семантычны аб'ём лексем; б) устанавіць этымалогію, шляхі пранікнення ў мову лексічных адзінак; в) паказаць шляхі іх утварэння і асаблівасці функцыянавання.

Аб'ект і прадмет даследавання. Аб'ектам даследавання з'яўляецца мова «Траянскай гісторыі». Прадмет даследавання -- графічныя, арфаграфічныя, граматычныя, семантычныя асаблівасці кампанентаў помніка. Матэрыялам даследавання паслужыла картатэка аб'ёмам каля 2000 лексічных адзінак, якія ахопліваюць разнастайныя пласты лексікі старабеларускай мовы. Матэрыял албіраўся такім чынам, каб ахапіць усе моўныя асаблівасці помніка.

Гіпотэза. У «Траянскай гісторыі» павінны знайсці выражэнне нормы жывой народнай мовы на графіка-арфаграфічным, марфалагічным, лексічным узроўнях. Два прынцыпы арфаграфіі – фанетычны і этымалагічна-марфалагічны, уплыў польскай мовы, спалучэнне ў слоўнікавым складзе спрадвечна беларускіх і запазычаных лексем павінны прывесці да наяўнасці графіка-арфаграфічных, марфалагічных, лексічных барыянтаў у тэксце помніка.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

Метадалогія і метады даследавання. Аналіз мовы помніка праводзіўся на аснове апісальнага, гісторыка-супастаўляльнага і параўнальнага метадаў. У дысертацыі выкарыстаны элементы колькаснага падліку, паколькі колькасныя характарыстыкі тэксту дазваляюць вызначыць не толькі склад лексікі, але і суадносіны выкарыстання яе розных пластоў, суадносіны рэдкіх і частых слоў².

Навуковая навізна работы і значнасць атрыманых вынікаў. Упершыню ў беларускай лінгвістыцы сістэматызаваны моўны матэрыял «Траянскай гісторыі». Аўтарам дадзена поўная характарыстыка моўных рыс помніка на графіка-арфаграфічным, марфалагічным, лексічным ўзроўнях – вызначаны асноўныя прынцыпы арфаграфіі, іх уплыў на пісьмовую рэалізацыю фанетычных асаблівасцей жывой народнай мовы; выяўлены асноўныя накірункі ў функцыянаванні сістэмы скланення і спражэння, на аснове канкрэтнага лінгвістычнага аналізу асветлена праблема ўпарадкавання, уніфікацыі граматычнага ладу літаратурна-пісьмовай мовы XVII ст.; праведзена класіфікацыя і раскрыты смантычны аб'ём лексічных адзінак. Дадзеныя даследавання сведчаць пра беларускамоўную аснову тэксту «Траянскай гісторыі» і пацвярджаюць думку аб прыкметнай ролі помніка ў агульным працэсе развіцця старабеларускай літаратурна-пісьмовай мовы.

Практычная значнасць атрыманых вынікаў. Вынікі даследавання могуць быць выкарыстаны пры падрыхтоўцы абагульняючых тэарэтычных прац па гісторыі мовы, гістарычнай фанетыцы, граматыцы і лексікалогіі, пры стварэнні гістарычнага і этымалагічнага слоўнікаў беларускай мовы, пры выкладанні гісторыі беларускай літаратурнай мовы і гістарычнай граматыкі ў вышэйшых навучальных установах Беларусі, пры распрацоўцы спекурсаў і спецсемінараў па актуальных пытаннях беларускага мовазнаўства.

Асноўныя палажэнні дысертацыі, якія выносяцца на абарону:

1. Графіка «Траянскай гісторыі» адпавядае патрабаванням перадачы гукавага ладу старабеларускай мовы. Яе асноўная рыса – уніфікацыя, сістэмнае выкарыстанне графічных сродкаў.

²Можейко Н.С. Статистические методы исследования лексики. Частотные словари // Методы изучения лексики / Под. ред. А.Е.Супруна. – Минск, 1975. – С.94-102.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

4

2. У аснове арфаграфічнай сістэмы помніка ляжаць два прынцыпы правапісу – фанетычны і этымалагічна-марфалагічны. Высокая ступень адлюстраваных фанетычных рыс беларускай мовы сведчыць аб тэндэнцыі да дэмакратызацыі правапісу.

3. Унармаванасць граматычнай сістэмы помніка. Характэрнай асаблівасцю яе з’яўляецца збліжэнне з граматычнымі нормамі жывой беларускай мовы.

4. Слоўнікавы склад «Траянскай гісторыі» вызначаецца багаццем семантычных магчымасцей лексем. Лексіка помніка ўключае кампаненты рознага храналагічнага і этымалагічнага размеркавання.

5. «Траянская гісторыя» ўнесла значны ўклад у працэс эвалюцыі беларускай літаратурна-пісьмовай мовы данацыянальнага перыяду.

Асабісты ўклад суіскальніка. Даследаваны, вывучаны і абгрунтаваны моўныя асаблівасці помніка. Складзены «Слоўнік мовы «Траянскай гісторыі».

Апрацаваныя вынікі дысертацыі. Дысертацыя абмяркоўвалася на пасяджэнні кафедры беларускай мовы Мазырскага дзяржаўнага педагагічнага інстытута імя Н.К.Крупскай. Асноўныя палажэнні і вынікі працы знайшлі адлюстраванне ў дакладах на міжнародных навуковых канферэнцыях: «Язык, слово, действительность» (Минск, 1997), «Перспективы развития и функционирования нормативной лексики» (Гомель, 1998), «Беларуская пачатковая школа: праблемы і перспектывы развіцця» (Мазыр, 1999), на рэспубліканскіх навуковых канферэнцыях: «Першыя навуковыя чытанні, прысвечаныя Сцяпану Некрашэвічу» (Гомель, 1995), «Новы змест моўнай адукацыі і яго рэалізацыя» (Мазыр, 1996), «Скарына і наш час» (Гомель, 1997), «Канцэптуальныя пытанні развіцця мовы, літаратуры і мастацтва ў святле праблем адраджэння культуры і духоўнасці беларускага народа» (Мазыр, 1998).

Апублікаванасць вынікаў. Вынікі даследавання апублікаваны ў 10 работах аб’ёмам 31 друкаваная старонка, у тым ліку ў 3 артыкулах у навуковых выданнях і ў 7 тэзісах дакладаў і матэрыялах навуковых канферэнцый.

Структура і аб’ём дысертацыі. Дысертацыя складаецца з уводзін, агульнай характарыстыкі работы, трох глаў, заключэння, двух дадаткаў. Дадатак 1 змяшчае «Колькасны паказчык найбольш ужывальных слоў у «Траянскай гісторыі»; у дадатку 2 прыведзены «Слоўнік мовы «Траянскай гісторыі».

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

Дысертацыя ўключае спіс выкарыстанай літаратуры (125 адзінак), пералік умоўных скарачэнняў і індэкс даследаваных слоў. Агульны аб'ём дысертацыі – 165 с., спіс літаратуры займае 10 с.

АСНОЎНЫ ЗМЕСТ РАБОТЫ

Ва ўводзінах абгрунтоўваецца выбар тэмы, даецца кароткі агляд навуковых даследаванняў, у якіх разглядаюцца пытанні, звязаныя з моўнымі асаблівасцямі «Траянскай гісторыі».

У першай главе дысертацыйнай работы даследуецца графіка-арфаграфічная сістэма помніка. Графіка і арфаграфія «Траянскай гісторыі» ў асноўным супадаюць з графічнай сістэмай і правапісам іншых свецка-мастацкіх помнікаў таго часу. Большасць галосных літар захавалася ў творы ад старажытнарускага перыяду. Як і ў іншых творах старажытнай беларускай пісьменнасці, для абазначэння гук [o] ў пачатку слоў тут па традыцыі выкарыстоўваецца літара **ѡ** (“амега”), а ў іншых становішчах ужываецца графема **о** (“онь”): **ѡ**точили, далеко. Напісанне **ѡ** заўважаецца ў словах, якія пачынаюцца з **от-**, у прыназоўніку **от**. Пры гэтым утвараецца лігатура **ѡѡ**: **ѡѡ** него, **ѡѡ**ездъ. Гук [y] перадаецца ў помніку толькі літарамі **у** і **ѹ** ў адрозненне ад устаўных і паўустаўных рукапісных кніг, дзе побач з названымі графемамі сустракаецца дыграф **оу**. Літара **ѹ** выступае ў любым становішчы ў слове, знак **у** не ўжываецца ў пачатку слова: *зверѹ, на ѹчте, лугѹ*. Своеасаблівыя правілы вырацаваліся ў старабеларускай пісьменнасці ва ўжыванні літар **е** і **ѣ**. З XIV-XV стст. у пачатку слоў, пасля галосных у сярэдзіне і на канцы слоў ужывалася **ѣ**, у іншых пазіцыях – **е**. У «Траянскай гісторыі» захоўваюцца гэтыя правілы: *елена, наѣзды, гетманомъ*. Разам з тым пасля зычных літар на месцы **е** і пасля галосных на месцы **ѣ** выкарыстоўваецца графема **ѣ**: *вѣпръ, маѣ*. У помніку адзначана 196 выпадкаў напісання літары **ѣ**. У некаторых словах **ѣ** ўжываецца двойчы: *лѣдѣѣѣ, ахиллѣѣѣѣѣ*. Гук [i] абазначаецца літарай **и**: *битва, великиѣ*. У адрозненне ад гэтага ў іншых свецка-мастацкіх і рэлігійных помніках таго перыяду побач з літарай **и** выкарыстоўваюцца таксама **і**, **ї**.

Сярод зычных літар, якія ўжываюцца ў помніку, пэўную цікавасць выклікаюць толькі асобныя. Фрыкатыўны заднеязычны гук [r] перадаецца ў «Траянскай гісторыі» літарай **г**: *богатства, выгладили*. Толькі ў асобных выпадках, калі патрэбна абазначыць выбухны гук [g], выкарыстоўваецца

нераўнамерна. Першае месца па колькасці словаўжывання займае займеннік онь, які ў гэсце «Траянскай гісторыі» сустракаецца ў розных склонавых формах 69 разоў. Далей частотнасць слоў характарызуецца па ўбываючай ступені наступнымі лічбавымі паказчыкамі: и – 55 разоў, царь – 45, з – 41, на – 38, котрый – 36, место – 33, свой – 32, до і быти – 31, сынъ – 30, в, не – 29, они – 24, оный – 22, а – 20, коли – 19. З астатніх слоў 210 лексічных адзінак маюць ад 2 да 15 ужыванняў. 363 лексемы ўжыты па 1 разу (4, 5, 9).

6. «Траянская гісторыя» паслужыла прыкладам адбору графіка-арфаграфічных, марфалагічных, лексічных сродкаў выражэння і з'яўляецца ўзорам літаратурна-пісьмовай мовы старабеларускага перыяду (5, 8, 9, 10).

Асноўныя палажэнні дысертацыі адлюстраваны ў наступных публікацыях аўтара:

1. Жураўлёва С. І. Агульнаславянская лексіка сучаснай беларускай мовы: (На матэрыяле «Аповесці аб Троі») // Першыя навуковыя чытанні, прысвечаныя С. Некрашэвічу: Матэрыялы дакл. і павед. / Гомельскі дзярж. ун-т. – Гомель, 1995. – С. 21-22.

2. Жураўлёва С. І. Лексіка «Траянскай гісторыі» ў школьным навучальна-выхаваўчым працэсе // Новы змест моўнай адукацыі і яго рэалізацыя: Матэрыялы рэсп. навук.-метад. канф., 19-20 кастр. 1995 г. : У 2 ч. / Мазыр. дзярж. пед. ін-т. – Мазыр, 1996. – Ч. 1. – С. 9-11.

3. Жураўлёва С. І. Праславянская лексіка ў «Траянскай гісторыі» // Язык, слово, действительность: Тез. докл. междунар. науч. конф., 22-23 мая 1997 г. / Бел. гос. пед. ун-т им. М.Танка – Минск, 1997. – С. 88-89.

4. Жураўлёва С. І. Беларускія словаўтваральныя сродкі ў «Траянскай гісторыі» XVII ст. // Скарына і наш час: Матэрыялы II-й рэсп. навук. канф. / Гомел. дзярж. ун-т. – Гомель, 1997. – С. 41-43.

5. Жураўлёва С. І. Спрадвечна беларуская лексіка ў «Траянскай гісторыі» пачатку XVII ст. // Беларуская лінгвістыка. – Мінск, 1998. – Вып. 48. – С. 34-38.

6. Жураўлёва С. І. Лексічныя запазычанні з польскай мовы (На матэрыяле «Траянскай гісторыі») // Канцэптуальныя пытанні развіцця мовы, літаратуры і мастацтва ў святле праблем адраджэння культуры і духоўнасці беларускага народа: Зб. матэрыялаў рэсп. навук. канф., 23-24 крас. 1998 г. / Мазыр. дзярж. пед. ін-т. – Мазыр, 1998. – С. 61-63.

7. Жураўлёва С.І. Лексіка заходнееўрапейскага паходжання ў «Траянскай гісторыі» // Перспектывы развіцця і функцыянавання нарматыўнай лексікі : Арт. і матэрыялы міжнар. навук. - метаад. канф., 22-23 мая 1998 г. / Гомел. дзярж. ун-т. – Гомель, 1998. – С. 204-206.

8. Жураўлёва С.І. Графіка-арфаграфічныя асаблівасці «Траянскай гісторыі» // Беларуская мова: Міжвед. навук. зб. / Гомел. дзярж. ун-т. – Гомель, 1999. – Вып. 24. – С.35-42.

9. Жураўлёва С.І. Гістарычныя звесткі пра займеннік як сродак развіцця граматычнага ладу мовы вучняў // Беларуская пачатковая школа: праблемы і перспектывы развіцця: Матэрыялы міжнар. навук. -метаад. канф., 29-30 верас. 1998 г.: У 3 ч. /Мазыр. дзярж. пед. ін-т. – Мазыр, 1999. – Ч.1. – С. 116–117.

10. Жураўлёва С.І. Асаблівасці ўжывання склонавых форм назойнікаў у «Траянскай гісторыі» пачатку XVII ст. // Веснік Віцеб. дзярж. ун-та. – 1999. – № 3 (13). – С. 25-28.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

16

РЭЗІЮМЭ

Жураўлёва Святлана Іванаўна

Мова перакладу «Траянскі гісторыі» пачатку XVII ст.

Ключавыя словы: аснова слова, графема, гук, лексема, літара, семантыка, флексія, этымалогія.

Аб'ектам даследавання з'яўляецца мова «Траянскі гісторыі», прадметам вывучэння – графічныя, арфаграфічныя, граматычныя, семантычныя асаблівасці кампанентаў помніка. Асноўная мэта – сістэмны аналіз мовы помніка. Даследаванне праведзена пры дапамозе апісальнага, гісторыка-супастаўляльнага і параўнальнага метадаў, прымяняліся элементы колькаснага падліку.

Упершыню сабраны, сістэматызаваны і прааналізаваны моўны матэрыял «Траянскі гісторыі».

У працэсе даследавання зроблены наступныя вывады.

У помніку ва ўсёй паўнаце адбіліся важнейшыя фанетычныя, марфалагічныя, лексічныя з'явы, якія былі характэрны для беларускай літаратурна-пісьмовай мовы данацыянальнага перыяду. Графічная сістэма характарызуецца ўпарадкаваным выкарыстаннем графічных сродкаў, адпаведнасцю іх патрабаванням гукавога ладу мовы. У аснове арфаграфічнай сістэмы помніка ляжаць два прынцыпы правапісу – фанетычны і этымалагічна-марфалагічны. Высокая ступень адлюстравання фанетычных рыс сведчыць аб тэндэнцыі да дэмакратызацыі правапісу. Марфалагічны лад вызначаецца ўнармаванасцю, адпаведнасцю жывой народнай мове. Лексіка помніка ахоплівае розныя па часе і месцы ўзнікнення, па шляхах пранікнення і спосабах утварэння словы, якія ўяўляюць самыя разнастайныя назвы рэчэй і паняццяў навакольнай рэчаіснасці. Большасць моўных асаблівасцей захавалася ў сучаснай беларускай літаратурнай мове.

Вынікі даследавання могуць быць выкарыстаны ў практыцы выкладання ВНУ пры вывучэнні гісторыі беларускай літаратурнай мовы, пры падрыхтоўцы спецкурсаў, спецсемінараў, падручнікаў, а таксама пры складанні спецыяльных слоўнікаў.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

17

РЕЗЮМЕ

Журавлёва Светлана Ивановна

Язык перевода «Троянской истории» начала XVII века

Ключевые слова: буква, графема, звук, лексема, основа слова, семантика, флексия, этимология.

Объектом исследования является язык «Троянской истории», предметом изучения – графические, орфографические, грамматические, семантические особенности компонентов произведения. Основная цель – системный анализ языка памятника. Исследование проводилось с помощью описательного, историко-сопоставительного и сравнительного методов, применялись элементы количественного подсчёта.

Впервые собран, систематизирован и проанализирован языковой материал «Троянской истории».

В процессе исследования сделаны следующие выводы.

В этом произведении раскрываются важные фонетические, морфологические и лексические особенности, которые были характерны для белорусского литературно-письменного языка донационального периода. Графическая система характеризуется упорядоченным употреблением графических средств, соответствием их требованиям звуковой системы языка. В основе орфографической системы «Троянской истории» лежат два принципа правописания – фонетический и этимолого-морфологический. Высокая степень отражения фонетических черт свидетельствует об тенденции к демократизации правописания. Морфологический строй отличается нормированностью, соответствием живой речи. Лексика памятника охватывает различные по времени и месту возникновения, путях проникновения и способах образования слов, которые представляют самые различные названия понятий окружающей действительности. Большинство языковых особенностей памятника сохранилось в современном белорусском литературном языке.

Результаты исследования могут быть использованы в практике преподавания вуза при изучении истории белорусского языка, при подготовке спецкурсов, спецсеминаров, учебников, а так же при составлении специальных словарей.

ОЗНАКОМИТЕЛЬНЫЙ ФРАГМЕНТ

18

SUMMARY

Zhuravleva Svetlana Ivanovna

The language of the translation of “The Troja’s History “at the beginning of the 17 –th century

Key words: ethymology, graphic unit, inflection, letter, lexical unit, semantics, sound, the stem of a word.

The object of the research: the language of “The Troja’s History”.

The subject of the research: graphic, orthographic, grammatical, semantic peculiarities of the components of the monument.

The research has been carried out with the help of the descriptive, historical and comparative methods, the elements of the quantitative calculation have been applied. For the first time the language material has been assembled, systematized and analysed. During the research the following conclusions have been made. In this work very important phonetic, morphological and lexical peculiarities typical of the Belarusian literary-written language of the pre-national period are shown. The graphic system is characterized by the regulated use of the graphic means, their conformity to the requirements of the sound system of the language. In the base of the orthographic system of the monument two principles of spelling – phonetic and ethymological-morphological can be picked out. The high degree of the manifestation of the phonetic features says about the tendency to the democratization of spelling. The morphological order differs by the regulation and the conformity to the “live speech.” The lexic of the monument covers various in time and place appearance, the ways of penetration and ways of formation of the words, which represent different names of the notions of the environment. The majority of the language peculiarities of the monument has been remained in the modern Belarusian literary language.

The results of the research can be used in practice of teaching in high schools, while studying the history of Belarusian language, while preparing special courses, special seminars, textbooks and special dictionaries.

